

ίσος

ίσος, -η, -ο, επίθ. [αρχ. ἴσος], ίσος. **1.** που είναι ειλικρινής, ντόμπρος: «να του έχεις εμπιστοσύνη, γιατί είναι ίσος άνθρωπος». **2.** το ουδ. ως ουσ. **το ίσο**, επαναλαμβανόμενος μουσικός βυζαντινός φθόγγος. **3.** ως επιφών. **ίσα!** (απειλητικά) εκφέρεται με την έννοια κάτσε φρόνιμα, γιατί θα φας ξύλο: «ίσα, ρε ψευτόμαγκα, που μου κουνιέσαι!». Επίρρ. **ίσα**. (Ακολουθούν 40 φρ.)·

- ανταποδίδω τα ίσα, κάνω σε κάποιον παρόμοιο κακό με αυτό που μου έχει κάνει, συμπεριφέρομαι σε κάποιον με τον ίδιο κακό τρόπο που μου συμπεριφέρεται: «όποιος μου κάνει κακό, του ανταποδίδω τα ίσα, για να μη νομίζει πως είμαι κορόιδο»·

- βάζω σε ίση μοίρα (κάποιον ή κάτι με κάποιον άλλον ή κάτι άλλο), βλ. λ. μοίρα·

- βρίσκω τα ίσα μου, βλ. φρ. έρχομαι στα ίσα μου·

- γίναμε όλοι ίσα κι όμοια ή γίναμε όλοι ίσοι κι όμοιοι, **α.** έκφραση δυσaráσκειας, όταν γίνεται άδικη εξομóιση των πάντων: «ήρθε ένας καράβλαχος που, επειδή είχε λεφτά, ήθελε να μπει στον κύκλο μας. Γίναμε όλοι ίσοι κι όμοιοι, δηλαδή, κατάλαβες;». **β.** ειρωνική παρατήρηση σε κάποιον ή κάποιους που, ενώ δεν έχουν τις απαραίτητες γνώσεις ή προϋποθέσεις, καταπιάνονται με δύσκολες ή μεγάλες δουλειές ή υποθέσεις, και βέβαια αποτυχαίνουν. Λέγεται σε αντιδιαστολή με αυτούς που έχουν και τις γνώσεις και τις προϋποθέσεις·

- δεν είμαστε ίσα κι όμοια ή δεν είμαστε ίσοι κι όμοιοι, βλ. φρ. γίναμε όλοι ίσα κι όμοια·

- είμαι ίσα ίσα, βρίσκομαι από άποψη διάθεσης στο κατάλληλο σημείο να προβώ σε κάποια ενέργεια για καλό ή για κακό: «δεν κοιμήθηκα όλο το βράδυ και τώρα είμαι ίσα ίσα για ύπνο || μη μ' ενοχλείς άλλο γιατί, έχω τέτοια νεύρα, που είμαι ίσα ίσα να βάλω τις φωνές»·

- είμαστε ίσα ίσα, **α.** έχουμε το ίδιο ύψος: «μετρηθήκαμε κι είμαστε ίσα ίσα». **β.** έχουμε ισοπαλία: «μια με κέρδιες, μια σε κέρδισα κι έτσι είμαστε ίσα ίσα». **γ.** ούτε σου χρωστώ ούτε μου χρωστάς: «αν μου δώσεις κι αυτό το υπόλοιπο, είμαστε ίσα ίσα»·

- εξ ίσου, βλ. λ. [εξίσου](#)·

- επί ίσοις όροις, (γενικά για αναμέτρηση) με τα ίδια ή ισοδύναμα μέσα ή πλεονεκτήματα: «οι δυο ομάδες θα παλέψουν για τη νίκη επί ίσοις όροις || τα ελληνικά κρασιά, ανταγωνίζονται στη διεθνή αγορά επί ίσοις όροις τα γαλλικά, γιατί είναι κι αυτά αναγνωρισμένης ποιότητας»·

- έρχομαι στα ίσα μου, **α.** συνέρχομαι, επανέρχομαι στην κανονική, στη φυσιολογική μου κατάσταση, ισορροπώ ψυχικά, ηρεμώ: «όταν είμαι πολύ κουρασμένος, πίνω ένα ποτηράκι κι έρχομαι στα ίσα μου». **β.** επανέρχομαι στην πρότερη οικονομική μου κατάσταση: «έχασα αρκετά λεφτά, αλλά, αν πάει καλά αυτή η δουλειά, θα 'ρθω στα ίσα μου»·

- ερχόμαστε ίσα ίσα, βλ. φρ. είμαστε ίσα ίσα·

- ίσα βάρκα ίσα νερά, βλ. λ. [βάρκα](#)·

- ίσα βάρκα ίσα πανιά, βλ. λ. [βάρκα](#)·

- ίσα ίσα, **α.** ακριβώς: «αυτό που λες θέλω ίσα ίσα κι εγώ να σου πω». **β.** αντιθέτως, απεναντίας: «όχι μόνο δε σε κατηγορήσα, αλλά ίσα ίσα σε υποστήριξα»·

- ίσα (ίσα) που..., δηλώνει το ελάχιστο δυνατό όριο, μόλις και μετά βίας, με το ζόρι: «έχω τέτοια κούραση και ίσα ίσα που κρατιέμαι στα πόδια μου || όταν τον πήρε το ασθενοφόρο, ίσα ίσα που ζούσε || ίσα ίσα που πρόλαβε τ' αεροπλάνο || ίσα που χωράω να περάσω απ' αυτό το άνοιγμα»·

- *ίσα κι όμοια είμαστε; ή ίσοι κι όμοιοι είμαστε;* βλ. φρ. *γίναμε όλοι ίσα κι όμοια*.
- *ίσαμε*, βλ. λ. [ίσαμε](#). (Λαϊκό τραγούδι: *Φραγκούλης παίζει μπαγλαμά, Φραγκούλης τραγουδάει κι **ίσα με** δέκα γειτονιές ο κόσμος ξαγρυπνάει*).
- *ίσα που σε ξέρω*, μόλις που σε γνωρίζω, δεν είμαστε ακόμα φίλοι ή οικείοι, μόλις έγινε η γνωριμία μας: «δεν μπορώ να σου 'χω εμπιστοσύνη, γιατί ίσα που σε ξέρω».
- *κρατώ ίσες αποστάσεις*, βλ. λ. [απόσταση](#).
- *κρατώ το ίσο (σε κάποιον)*, υποστηρίζω, υποβοηθώ, σεκοντάρω κάποιον: «ό,τι και να πει, ό,τι και να κάνει, ο φίλος του του κρατάει το ίσο». (Λαϊκό τραγούδι: **κρατάτε με το ίσο** για να τραγουδήσω, έξω ντέρτια, βρε παιδιά, κι αν δεν έχουμε όλοι γεμάτο πορτοφόλι, έχουμε καλή καρδιά). Από την εικόνα του βοηθού ψάλτη, που επαναλαμβάνει συνέχεια μουρμουριστά ένα συγκεκριμένο μουσικό βυζαντινό φθόγγο, για να μη χάσει την αρμονία ο ψάλτης σε αυτό που ψέλνει.
- *με ίσους όρους*, βλ. συνηθέστ. *επί ίσοις όροις*.
- *με φέρνει στα ίσα μου (κάποιος ή κάτι)*, με επαναφέρει στην κανονική, στη φυσιολογική μου κατάσταση, με ισορροπεί ψυχικά, με ηρεμεί: «όταν είμαι νευριασμένος, μόνο ο τάδε με φέρνει στα ίσα μου || όταν είμαι εκνευρισμένος, ένα ουισκάκι με φέρνει στα ίσα μου».
- *μιλώ στα ίσα*, βλ. φρ. *τα λέω στα ίσα*. (Λαϊκό τραγούδι: *γιατ' έχω ντέρτι στην καρδιά για μια μικρή ντερβίσσα, που μου ξηγήθηκε σπαθί και **μου μιλά στα ίσα***).
- *μου 'ρχεται ίσα ίσα*, (για είδη ένδυσης) είναι ακριβώς στα μέτρα μου: «το πουκάμισο μου 'ρχεται ίσα ίσα».
- *μου 'ρχονται ίσα ίσα*, (για είδη υπόδησης) είναι ακριβώς στα μέτρα μου: «τα παπούτσια μου 'ρχονται ίσα ίσα».
- *μου την έπεσε στα ίσα*, μου συμπεριφέρθηκε απροκάλυπτα με σκληρό ή επιθετικό τρόπο, ή μου έδειξε απροκάλυπτα το ερωτικό του ενδιαφέρον: «εκεί που καθόμουν και μιλούσα ήσυχα μ' ένα φίλο μου, ήρθε ο αδερφός της γκόμενάς μου και μου την έπεσε στα ίσα || καθόμουν κι έπινα ήσυχα ήσυχα το ουισκάκι μου στο μπαρ, ώσπου ήρθε η τάδε και μου την έπεσε στα ίσα».
- *όλα τα δάχτυλα δεν είναι ίσα*, βλ. λ. [δάχτυλο](#).
- *παίρνω ίσες αποστάσεις*, βλ. λ. [απόσταση](#).
- *πάω ίσα*, **α.** βαδίζω στο δρόμο της ζωής με τιμότητα: «έμαθα από μικρός να πηγαίνω ίσα, γι' αυτό δεν είχα ποτέ μπλεξίματα». **β.** κατευθύνομαι χωρίς παρεκκλίσεις προς ένα συγκεκριμένο μέρος ή σημείο: «πάω ίσα στο σπίτι για ύπνο, γιατί αύριο πρέπει να ξυπνήσω πολύ νωρίς το πρωί».
- *στα ίσα*, **α.** χωρίς ντροπή, χωρίς δισταγμό, πρόσωπο με πρόσωπο, αντρίκια, τίμια, ντόμπρα: «πήγε στο σπίτι της και τη ζήτησε απ' τους δικούς της στα ίσα». (Λαϊκό τραγούδι: *γι' αυτό **στα ίσα** θα στο πω, δεν κάνεις για νοικοκυριό και για την κοινωνία*). **β.** σε δυο ή περισσότερα ίσα μέρη: «τα χρήματα που κέρδισαν τα μοιράστηκαν στα ίσα». **γ.** (για παιχνίδια) με τις ίδιες δυνατότητες, με τις ίδιες προϋποθέσεις, χωρίς την παρέμβαση ή τη βοήθεια κανενός: «παίξαμε στα ίσα μια παρτίδα τάβλι κι έχασα».
- *τα λέω στα ίσα ή το λέω στα ίσα*, μιλώ χωρίς φόβο, χωρίς υπεκφυγές: «δεν έχει την ανάγκη κανενός, γι' αυτό αυτά που έχει να πει, τα λέει στα ίσα». (Λαϊκό τραγούδι: *τώρα **στα ίσα θα στο πω** δεν κάνεις για νοικοκυριό και για την κοινωνία*).
- *τα φέρνω ίσα βάρκα ίσα νερά*, βλ. λ. [βάρκα](#).
- *τα φέρνω ίσα ίσα*, οι ανάγκες μου ή οι απαιτήσεις στη ζωή μου ικανοποιούνται με την εξάντληση των χρημάτων

μου: «βγήκα με χίλια ευρώ στην αγορά και τα 'φερα ίσα ίσα»· βλ. και φρ. *τα φέρνω τσίμα τσίμα*, λ. *τσίμα*·

- *τα φέρνω ίσα και πάτσι*, δεν κερδίζω, αλλά ούτε και χάνω τίποτα, τα φέρνω στα ίσα: «αυτό το μήνα τα 'φερα ίσα και πάτσι»·

- *τα φέρνω (στα) ίσα*, **α.** εξισορροπώ μια κατάσταση: «ξαφνικά παρεξηγήθηκα και πήγαν να μαλώσουν, αλλά μπήκα ανάμεσά τους και τους τα 'φερα στα ίσα». **β.** δεν κερδίζω, αλλά ούτε και χάνω, ισοσκελίζω έσοδα και έξοδα: «με όλη αυτή την αναδουλειά που υπάρχει, τουλάχιστον, είμαι ευχαριστημένος που τα φέρνω στα ίσα»·

- *του 'ρχομαι ίσα ίσα*, έχω ακριβώς το ίδιο ύψος με αυτόν: «μετρηθήκαμε και του 'ρχομαι ίσα ίσα»·

- *του μιλώ σαν ίσος προς ίσο*, βλ. φρ. *του φέρομαι σαν ίσος προς ίσο*·

- *του ξηγιέμαι στα ίσα*, μιλώ σε κάποιον πρόσωπο με πρόσωπο, ντόμπρα και σταράτα, χωρίς υπεκφυγές: «δεν αφήνω κανέναν στην πλάνη του, γιατί, αν νομίζει κάτι στραβό για μένα, του ξηγιέμαι στα ίσα κι έτσι μπαίνουν τα πράγματα στη θέση τους»·

- *του φέρομαι σαν ίσος προς ίσο*, τον αντιμετωπίζω, τον συμπεριφέρομαι σαν όμοιό μου, χωρίς να τον υποτιμώ, σαν άτομο που έχει την ίδια αξία με μένα: «όταν πρωτογνωρίζω έναν άνθρωπο, αρχικά του φέρομαι σαν ίσος προς ίσο»·

- *χτυπώ το παιχνίδι στα ίσα*, βλ. λ. [παιχνίδι](#).

Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας